

Egyre kevesebben értik, mit jelent számunkra Lajos. Mintha Lajos nem csak egy lett volna közülünk.

Lajos... A lexikonok szócikkei általában azzal kezdik, hogy a név germán-francia eredetű, jelentése pedig a „hírnév” és a „háború” szavak összetételéből levezethető konnotációk összessége. Az újabb keletű szakirodalmak épp ellenkezőleg – a szó, pontosabban a név jelentésének jellegtelen arculatát igyekeznek hangsúlyozni, jobbra azon az alapon, hogy a vizsgált időszakban csak egy volt a millióból. A történeti munkák a huszonegyedik század eleji Budapestet igyekeznek megragadni, mint Lajos működésének idejét, amelyben tevékenységét kifejtette, őt pedig egy egyszerű, feltúrt ingú figuraként próbálják bemutatni. Hány ilyen filmet forgattak, és mennyi ilyen könyv került a kezünkbe mostanában: *A Lajos-sztori?* Érdekes megközelítések ezek, mert margóra szorítják a lényegét; azt, hogy Lajos meghalt értünk, hogy voltaképp feláldozta magát – és hogy értünk halt meg.

Más művek – magukat memoárnak mutatni igyekvő munkák – kiemelik: Lajos milyen különös, megkapó jelenség volt. Igaz. Karizmatikus karakterként, lét fölött lebegő figuraként élt közöttünk - tagadhatatlan. Koldulás-kereste kenyérét, és jól megértette magát a hajléktalanokkal, hazardírozó pénzemberekkel és politikusokkal, míg bizonyos bensőbb köröknek orrára nem koppintott, ami végül is a vesztét okozta. A legkülönfélébb társaságokban tűnt fel. Fittyet hányva a nyárspolgárookra előszeretettel mutatkozott kétes alakokkal; hol egy utcalánnyal, hol az adóhivatal alkalmazottaival. Hol templomokban, hol kikötői kocsmákban tűnt fel. Nem csoda, hogy első követői közülük kerültek ki. Elég csak elősorolni őket, néven nevezni a névteleneket: Mindenki Magdíját, vagy a legjobb cimboráit, Simon Petyát, Bandit, vagy Black Jacket és a fivérét, Janeszt, akikkel mind a csepeli Szabadkikötőben, a mai Free Port Chapel helyén futott össze, amely – a közhiedelemmel ellentétben – nem a Csepel szó magyar ajkon elangolosodott változata, hanem valóban az angol kápolna szóból ered. A kikötőben – már akkoriban is számtalan helyen díszelgett a „Free Port” felirat. Számomra, bocsánat, számunkra, mert megkértek, hogy mások nevében is szóljak, tehát ragaszkodó hívei számára mindig is ez a Lajos, a mi Lajosunk marad: az adószedők és az adófizető ringyók, a szegények és megvetettek Lajosa, és nem hisszük, hogy ezzel leolvadna róla az a máz, amely az idők során ráakódott, vagy hogy mindez leszedné róla a keresztvizet.

Manapság, mikor Lajos már a legnagyobb biznissz, mint valami magas talpú cipő, amitől nagyobbak, emelkedettebbnek érezheti magát az ember, egy szellemes műben azt olvasom, hogy mikor Lajost ivócimboráinak egyike, név szerint a Lóarcú így köszöntötte: „*Szevasz, apafej! Téged a jó ég küldött!*”, az akkoriban nem jelentett egyebet egy hétköznapi köszöntésnél. Az értekezés szerzője - egy pázmányos professzor –, a Lajos korabeli Magyarország nyelvi közegének kiváló ismerője, különnc módon úgy értelmezte, hogy a Kánonban szereplő „Szevasz”, azaz a servusz, tehát a latin servus, azaz „szolga vagyok” kifejezés, amellyel Lóarcú Lajost megillette, egyszerű, mindennapos köszöntési mód volt, és nem utal alá-fölrendeltségi viszonyra. Hasonlóképp a „jó ég küldött” sem Lajos égi eredetére, illetve származására utalt, ahogyan az „apafej”, „apafő” sem, csupán üdvözlési formulaként szolgált.

Akiknek volt szerencséje közelebről is ismerni, még emlékezhetnek, hogy Lajosnak állandóan járt az agya, mert szeretett meghökkentő dolgokat mondani, s ezzel mindig képes volt hallgatóságot toborozni mondandójának. A hagyomány úgy tartja, s a Kánonban is feljegyezték, hogy mikor kivégezték, „utoljára még valami szöveget ütött a fejébe, s ekkor kiszenvedett”. Érdekes az erre vonatkozó magyarázat, mely szerint a „szöveget ütött a fejébe” a korabeli magyarban nem szó szerint, hanem képletesen volt értendő (ti. „eszébe jutott valami”), s ezért alaptalan Lajost szöggel a fejében ábrázolni oltáraink felett. Ha belegondolok, ugyan ki ne vásárolt volna szöggel átfúrt fejű Lajos-szobrocskát nyakláncon egy búcsúban, kis emléktárgyként, egy a kőbányai metróvégállomásnál tett zárandoklat vagy Balaton parti nyaralás alkalmával?

Mi, kik őt öleltük imádkozásra kulcsolt kéztől simára kopott képmása helyett, hozzá ragaszkodunk, és leszögezzük: szerette jól megmondani a magáét, de intelmei inkább voltak a hevület hangjai, mintsem szigorral számon kérendő, szó szerinti útmutatások. Kapaszkodók voltak azok számára, akik meghallgatták őt. Jó példa erre, ahogy a Moszkva téren okított minket: „Ha beszó'nak: Kabbe! - szójj vissza: Vedd-delő!” – miközben egyedülálló módon tarhált, és bár hallgatóságának fogalma sem volt hogyan, de mindenkinek jutott kaja meg pia meg dohány. Ám mikor előállították, amint az a Kánonban is áll, ő maga nem szólt vissza, inkább igyekezett kimagyarázni magát, s a körülményeket okolta. Ettől azonban még a mi Lajosunk maradt – és sokan éppen ekkor ismerték fel benne a maguk emberét.

Mert Lajos egy volt közülünk. A fonyadt luvnyák és szellemi prostituáltak, a rideg közterek, szeles aluljárók és fojtogató klubfoteles szobák Lajosa. Mikor kivégezték, akárha minket végeztek volna ki – akármi van is odaát. Meghalt, aki kimondta, amivel mi, kalapjaink karimájának árnyékába bűvő prolik sosem mertünk előhozakodni, s ha előhozakodtunk volna, az sem lett volna több pusztába kiáltott szónál.

Egyre kevesebben értik, mit jelent számunkra Lajos. Mégis egy volt közülünk, és mindaz a sötétség és hideg, amire felnyitotta a szemünket – nyugodt lélekkel szólunk – örök otthonra lelt a szívünkben.

